

informacijos priemonėse, suprastumėte, kad šiandien vaikai daug saugesni nei buvo „idiliškame šeštajame dešimtmetyje“.

- Trečia, daugiausia privalumų, kurių suteikia vaikai, pajuntame tik vėliau. Iš pradžių su vaikais nelengva, bet išmintingi tėvai pasveria miego trūkumą, kol vaikas dar mažas, ir viso gyvenimo atlygį – taip pat ir anūkų gimimą ateityje.
- Pagaliau, savanaudiškumas ir altruizmas veda ten pat. Pasaulis tampa geresnis, kai tėvai susilaukia dar vieno vaiko, tad apsišvietusio savanaudžio keliu galite žengti ramia sąžine.

TĖVAI GALI SMARKIAI PAGERINTI SAVO GYVENIMĄ NESKRIAUSDAMI VAIKŲ

Antras vaikas visada sumažina tėvų tikėjimą savo galimybėmis juos auklėti, tačiau knygoje apie vaikų auginimą tai nutylima, nes jas perka žmonės, pirmą kartą tapę tėvais.

Steve'as Saileris, „Auklėjimo prigimtis“

Svarstydami, ar verta turėti dar vieną vaiką, dažniausiai pabrėžiame, kad jį auginami tapsime nelaimingi. Turbūt kiekviena tėvų karta laiko save ypač atsidavusia, tačiau kruopščių tyrimų rezultatai patvirtina, kad šiais laikais tėvai įdeda daugiausia pastangų. Anksčiau nedirbančios mamos liepdavo savo vaikams eiti žaisti į lauką. Dabar mamos ir tėčiai visur lydi vaikus tarsi prižiūrėtojai ar tarnai. Galvodami apie tai, kaip vaikai paveikia mūsų gyvenimą, iš karto įsivaizduojame spartietišką Šiuolaikinių Tipiškų Tėvų dienotvarkę. Turime atsisakyti mėgstamų laisvalaikio pomėgių ir vakarų mieste, mūsų gyvenimas turi sukttis apie vaikų užsiėmimus, privalome patys dažniau gaminti valgį ir tvarkyti kambarius, prižiūrėti vaikus.

Kai kvailai pasielgę vaikai teisinasi sakydami, kad visi aplink daro tą patį, tėvai paprastai bando įrodyti, kad jų atžalos klysta. Tik nedaugelis tėvų supranta, kad vadovaudamiesi kitų tėvų susikurtais aukštais vaikų auklėjimo standartais jie elgiasi taip pat, kaip ir jų vaikai. Šiuolaikiniai Tipiški Tėvai dėl vaikų atsisako nepriklausomybės ir laisvalaikio, bet jūs juk galite elgtis priešingai. Jeigu visi kiti tėvai šoks nuo Bruklino tilto, ar šoksite iš paskos?

Nesiūlau neprižiūrėti vaikų. Pats su savo vaikais praleidžiu daugiau laiko nei didžiuma tėvų. Kai mano sūnūs buvo dar kūdikiai, vi-

sada prižiūrėdavau juos naktį. Kasdien žaidžiu su jais. Su vyresniais berniukais turime daug bendrų pomėgių – ypač domimės žaidimais ir komiksais. Dauguma tėvų į vaikiškus užsiėmimus nežiūri su tokiu užsidegimu, ir čia nėra nieko bloga. Turime priimti visokius vaikų auginimo būdus. Yra tėvų, kurie sugalvoja vaikams įvairios kitos veiklos ir paskiria papildomos namų ruošos darbų. Galbūt jiems gerai, tačiau tai nėra vienintelis auklėjimo būdas. Kartais galima ir atsipalaiduoti – leisti jiems pažiūrėti „Simpsonus“ ir valandėlę skirti sau.

Ar tėvai nekenkia savo vaikų ateičiai leisdami Houmeriui bei Mardžei atlikti dalį darbo? Savigraužos jausmas daugelio tėvų neapleidžia net tada, kai jie iš nuovargio vos bepastovi ant kojų. Tačiau šis jausmas perdėtas. Net jei vaikų ateitis neabejotinai priklausytų nuo dabartinio tėvų laimės pojūčio, tėvams nebūtina dėti maksimalių pastangų. Ne tik vaikai, bet ir tėvai yra svarbūs, tad reikia rasti aukso vidurį.

Įsipareigojimas labiau rūpintis vaikų ateitimi, o ne savo laime yra daug mažiau veiksmingas, nei įsivaizduojame. Atlikus įvaikintų vaikų ir dvynių tyrimus, pateikta svarių įrodymų, kad tėvai beveik neturi įtakos savo vaikų ateičiai. Nepaisant to, ar tėvai sau leis gerokai atsipalaiduoti, ar dės dvigubai daugiau pastangų, vaikai užaugs daug maž tokie pat.

Prieš atmesdami šį teiginį kaip kvailą, įsivaizduokite, kad įsivaiškinate mažą mergaitę ir ją užauginate. Kaip manote, į ką ji bus panašesnė baigusi vidurinę mokyklą: į savo biologinius tėvus ar į jus? Kalbu ne tik apie fizinį panašumą, bet ir apie protinius gebėjimus, asmenybę, pasiekimus, vertybes ir t. t. Ar iš tikrųjų nustebtumėte sužinoję, kad jūsų įdukra turi daug daugiau bendro su ją pradėjusiais nepažįstamais žmonėmis nei su jumis?

Nereikia vien įsivaizduoti šio scenarijaus. Tai jau buvo padaryta – ir ne kartą. Nedidelė tyrėjų armija lygino įvaikintus vaikus su jų giminaičiais – biologiniais ir tais, kurie juos įvaikino. Tyrėjai nustatė, kol įvaikai yra maži, jie panašūs ir į kasdien matomus juos įvaikinusius giminaičius, ir į biologinius giminaičius, kurių niekada nebuvo sutikę. Įvaikiams augant padėtis netikėtai pasikeičia: panašumas į biologinius giminaičius išlieka, bet panašumas į juos įvaikinusius giminaičius beveik išnyksta. Tyrimai, kuriuose lyginami identiški ir neidentiški dvyniai, rodo tą patį.

Pamoka: vaiką pakeisti lengva, bet sunku pasiekti, kad jis vėl netaptų, koks buvo. Užuoat mąstę apie vaikus kaip apie lipdomą molį, turėtume galvoti apie juos kaip apie plastiką, kuris spaudžiamas įlinksta, o nustojus spausti įgyja pradinę formą.

Toliau knygoje smulkiai panagrinėsime įvaikintų vaikų ir dvynių tyrimus. Kol kas pasakysiu, kad jie iš tiesų patvirtina mano, kaip tėvo, patirtį. Kai pastatau vaikus į kampą, jie atsiprašo už nusižen gimus ir jų elgesys pagerėja. Tik neilgam. Po kelių valandų, dienų ar savaičių mano sūnūs grįžta prie senųjų darbėlių – ir atgal į kampą. Tad negaliu nepagalvoti: jei neįstengiu pakeisti to, ką mano sūnūs darys kitą mėnesį, kaip galiu tikėtis pakeisti tai, ką jie darys suaugę?

Kad ir kokia jūsų patirtis, tarkime, kad įvaikintų vaikų ir dvynių tyrimų duomenys teisingi. Tada, vertinant visai savanaudiškai, tapti tėvais – daug geresnis sandoris, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio. Jei didžiulės tėvų investicijos – vienintelis būdas užauginti normalų žmogų, sunkūs atodūsiai vos pagalvojus apie šeimos pagausėjimą yra natūralūs. Jeigu jūsų vaikui lemta tapti normaliu suaugusiuoju, apie dūsavimo priežastis reikėtų pamąstyti dar sykį – ypač jeigu esate patenkinti savimi ir sutuoktiniu. Tikėtina, kad vaikai paveldės jūsų protą, sėkmę, žavesį ir kuklumą.

Vadinasi, tėvai gali atsipalaiduoti ir nesijausti kalti. Vaikai atsieina daug pigiau, nei sumoka dauguma tėvų, nes tėvai patys iš savęs reikalauja per didelės kainos. Galite gyventi laisvai ir vis tiek kelti pasigėrėjimą. Todėl, prieš nusprenddami neturėti dar vieno vaiko, pasvarstykite dar kartą. Jei aukotis reikės gerokai mažiau, nei manėte anksčiau, gal vis dėlto kūdikis – neblogas sandoris.

TĖVAI NERIMAUJA DAUG DAUGIAU, NEI TURĖTŲ

Galėtumėte sakyti, kad tikrasis vaikų auginimo tikslas yra ne paveikti jų ateitį, bet užtikrinti, kad jie sveiki sulauktų pilnametystės.

Vienas sunkiausių tėvų išgyvenimų – nerimas, kad jų vaikui nutiks kažkas baisaus. Per naujienų laidas matome galybę istorijų apie tėvus, kuriems nepavyko apsaugoti savo vaikų nuo šio pasaulio pavojų – jų tiek, kad dažnam darosi šurpu.

Laimei, naujienos yra viena, o gyvenimas – visai kas kita. Jei tikėtume naujienomis, pasaulis ritasi į bedugnę. Net (ypač?) dori vaikai nėra saugūs. Kita vertus, gyvenime viskas smarkiai gerėja.

Jaunesni nei penkerių vaikai šiandien beveik penkis kartus saugesni nei buvo idiliškajame šeštajame dešimtmetyje. Vaikai nuo penkerių iki keturiolikos saugesni beveik keturis kartus. Šeštajame dešimtmetyje Amerikos visuomenei puikiai sekėsi kurti saugios vaikystės įvaizdį. Šiuolaikinė Amerikos visuomenė šią svajonę iš tiesų įgyvendina. Kad vaizdas atitiktų tikrovę, daugumai žmonių tereikia išjungti televizorių ir pažiūrėti pro langą.

Jeigu vaikams grėstų toks pavojus, kokį įsivaizduoja tėvai, nenoras turėti dar vieną vaiką – ar turėti jų apskritai – būtų suprantamas. Tektų rinktis tarp vaikų ir dvasios ramybės: į kiekvieną kitą vaiką būtų žiūrima kaip į dar vieną galimą tragediją. Visa laimė, gyvename geresniais laikais. Pagrindinis iššūkis – ne apsaugoti savo vaikus, o įvertinti jų saugumą. Dabar puikus metas turėti vaikų – ir vaikui, ir jį saugantiems tėvams. Tereikia atsikratyti nepagrįstų baimių.

DAUGUMĄ VAIKŲ TEIKIAMŲ PRIVALUMŲ PAJUNTAME VĖLESNIU GYVENIMO LAIKOTARPIU

Svarstydami dar vieno vaiko privalumus ir trūkumus, žmonės dažnai kenčia nuo miopijos. Tiesiogine šio žodžio prasme. Miopija – kitas trumparegystės pavadinimas; jei aiškiai matote tik tai, kas po nosimi, jums – miopija. Kalbėdamas apie miopiją, turiu galvoje ne blogą regą. Kalbu apie neįžvalgumą: per didelį dėmesį trumpalaikėms vaikų auginimo išlaidoms ir bendro vaizdo nepaisymą.

Dėl trumpalaikių vaikų auginimo išlaidų viskas aišku. Kol jie maži, darbo daug. Jei šeimą kursite sulaukę trisdešimties, gamta jums duos nedaug laiko. Kai tėvai svarsto, ar susilaukti dar vieno vaiko, jie paprastai būna iki kaklo paskendę rūpesčiuose. Jei, būdami pakankamai jauni turėti daugiau atžalų, galvoja vien apie nuovargį, ir du vaikus (ar net vieną!) auginantys tėvai turbūt nuspręš daugiau nebesivarginti.

Deja, kai aplink šmirinėja pora ką tik vaikščioti pradėjusių mažylių, nebeamatome bendro vaizdo. O būtent: vaikai užaugs. Darbo sumažės. Kai jie bus paaugliai, norėsite, kad daugiau laiko skirtų jums. Kai vaikai išsikraustys, jau ir trys atrodys per mažai. Pageidausite, kad jie dažniau skambintų ir dažniau aplankytų, – ir anūkų, kol dar esate pakankamai jauni jais džiaugtis.

Noriu pasakyti, kad sąvoka „tinkamiausias vaikų skaičius“ laikui

bėgant keičiasi. Kol auginate mažus vaikus, ir du atrodo daug. Galbūt ramiai pareikšite: „Esu per didelis savanaudis, kad turėčiau daugiau.“ Tačiau kam bus gerai ateityje, jei atsisakysite komforto ir užauginsite dar vieną ar du vaikus? Jums. Kai jums trisdešimt, keturi vaikai – visas pulkas. Kai jums sueis šešiasdešimt, viskas apvirs aukštyn kojomis. Tada kiekvienas iš keturių jūsų vaikų – ir anūkai, kuriuos jie jums padovanos, – greičiausiai suteiks džiaugsmo.

Jei esate ne tik savanaudžiai, bet dar ir nuovokūs, prieš nuspręsdami, kiek turėti vaikų, nepamirškite ilgalaikės naudos. Tai nereiškia, kad norėdami tobulos senatvės jaunystėje privalote būti nelaimingi. Tai reiškia, kad turite numatyti savo sprendimų pasekmes visam gyvenimui ir pamėginti rasti aukso vidurį.

Kai perkate maistą, pasirūpinate, kad jo užtektų iki kitos kelionės į prekybos centrą. Neišeinate iš parduotuvės tuščiomis rankomis dėl to, kad sočiai papietavote. Lygiai taip pat, kai sprendžiate, kiek vaikų susilaukti, galvokite: tiek, kad užtektų, kai jums bus daugiau nei keturiasdešimt, šešiasdešimt ir aštuoniasdešimt. Nereikia atsižadėti daugiau vaikų vien todėl, kad jūsų dvimetis neleidžia miegoti. Neprotinga priimant ilgalaikius sprendimus remtis ne pačia maloniausia trumpalaikė būsena.

SAVANAUDIŠKUMAS IR ALTRUIZMAS VEDA TA PAČIA KRYPTIMI

Kartais neteisinga skatinti žmones siekti savanaudiškų tikslų. Jei turėčiau nenuginčijamų įrodymų, kad nusikalsti apsimoka, tikrai nerašyčiau knygos „Savanaudiškos priežastys pavogti daugiau pinigų“. Vagims vagystės yra gėris, o visiems kitiems – blogis. Ar taip pat yra ir su gimstamumu?

Ne. Nors baimė dėl per didelio gyventojų skaičiaus plačiai paplitusi, pasaulis tampa geresnis, kai jame daugiau žmonių. Ne vieną šimtmetį didėjant gyventojų skaičiui gerėjo ir gyvenimo lygis. Tai ne sutapimas. Naujos idėjos – nuo „iPhone“ iki genetiškai modifikuotų augalų – yra pagrindinė mūsų turtėjimo priežastis. Naujų idėjų šaltinis, be abejo, yra žmonės – talentingi išradėjai ir už jų sėkmingai įgyvendintas idėjas užmokantys pirkėjai.

Daugiau kūrybingų žmonių plius daugiau pirkėjų lygu daugiau idėjų ir didesnė pažanga.

Dėl didesnio gyventojų skaičiaus atsiranda daugiau galimybių rinktis. Beveik niekas nenori gyventi užkampyje, nes ten nėra ką veikti. Žmonės nori gyventi šalia kitų žmonių. Galbūt jiems nepatinka minia, bet jie verčiau renkasi minią, parduotuves, restoranus ir darbus, o ne nuostabią vienatvę. Gal manote, kad norint turėti užtektinai galimybių rinktis pakanka kelių šimtų tūkstančių kaimynų? Tada kodėl milijonai niujorkiečių moka tiek daug, kad gyventų šalia milijonų kitų niujorkiečių?

Gimstamumas labai svarbus mūsų pensijoms. Socialinio draudimo ir sveikatos apsaugos programos veikia pagal piramidės schemą: kol kiekvienam pensininkui tenka daug jaunų darbuotojų, mokesčiai gali būti nedideli, o išmokos – didelės. Senstant visuomenei piramidė darosi per sunki ir pradeda svyruoti. 1940 m. kiekvienam pensininkui Amerikoje teko beveik dešimt darbuotojų, dabar – maždaug penki. Po penkiolikos metų šis skaičius sumažės iki trijų. Daugiau vaikų turintys tėvai ne tik daro paslaugą būsimiems pensininkams; jų dėka šiek tiek palengvinama mokesčių našta ateities darbuotojams.

Gimstamumo poveikis aplinkai nevienareikšmis, tačiau sąlygos gimdyti geresnės, nei atrodo. Nepritrūkstame maisto, kuro ar mineralų. Nepaisant nuosmukio laikotarpių ir retų išimčių, daugiau nei šimtmetį pigo ištekliai. Nors pastaruosius dešimtmečius smarkiai daugėjo gyventojų, pagerėjo oro ir vandens kokybė. Žinoma, ne visos naujienos geros. Pavyzdžiui, išmetama vis daugiau anglies dvideginio. Tačiau turint omenyje naudą, kurią teikia didelis gyventojų skaičius, žmonių skaičiaus ribojimas – drakoniška priemonė. Atsakingi piliečiai turėtų teikti pirmenybę ekologiniams sprendimo būdams ir nepalikti nuošalyje gimstamumo klausimo. Mes pasirūpinsime, kad būtų nesunku rasti tokių būdų.

KAM SKIRTA ŠI KNYGA

Kai pasakau žmonėms, kad rašau knygą, kuri vadinasi „Savanaudiškos priežastys turėti daugiau vaikų“, dažniausiai jie pasiteirauja: „Nes vaikai pasirūpins mumis, kai pasensime?“ Dabar pats laikas nusiimti dalį atsakomybės naštos: aš sakau ne tai. Abejoju, ar požiūris „jie aprūpins mane, kai pasensiu“ apskritai kada nors buvo gera priežastis gimdyti vaikus. Ilgainiui meilė apiblésta – yra senas posakis:

„Vienas tėvas gali pasirūpinti penkiais vaikais, o penki vaikai negali pasirūpinti vienu tėvu.“ Bet koku atveju yra geresnių būdų pasirūpinti senatve, nei kurti šeimą. Ankstesniais, žemdirbių bendruomenės, laikais už vaikams auginti skirtus pinigus buvo galima nusipirkti žemės, o tada, pajutus norą, eiti pensijon. Nuosavybę buvo galima parduoti ar išnuomoti. Šiuolaikiniame pasaulyje pasirūpinti savimi dar paprasčiau. Investuokite į pensijų fondą ar nusipirkite rentą. Jokio vargo.

Ypač atsidavęs ar sėkmės lydimas vaikas gali tapti daug gražos duodančia investicija, bet nebūtinai. Vienintelis vilčių teikiantis būdas reaguoti į klausimą „Kas man iš to?“ – apeliuoti į esminius arba „vartotojiškus“ vaikų teikiamus privalumus. Jei kas nors teiraujasi, kodėl turėtų pirkti televizorių su didelės raiškos ekranu, nebandote įtikinti, kad toks televizorius pasirūpins jais senatvėje. Sakote, kad tokį televizorių bus smagu žiūrėti, jis bus puikus ar nuostabus. Todėl jei kas nors klausia: „Kas man iš to, jei turėsiu vaikų?“, turite pabrėžti gerąsias ypatybes: vaikai be galo mieli, žaismingi, atrodo taip kaip jūs, pusė jų genų tokie pat kaip ir jūsų, jie yra gyvybės rato dalis.

Jei gerosios tėvystės pusės jūsų nežavi, veikiausiai neturite jokių savanaudiškų priežasčių susilaukti daugiau vaikų – arba turėti jų apskritai. Jei jums nepatinka tai, kas rodoma per didelės raiškos televizoriaus ekraną, kalbos apie tokius jo privalumus kaip puiki vaizdo ir garso kokybė yra tik laiko švaistymas. Todėl jeigu frazės „mano sūnus“ ir „mano dukra“ jūsų nejaudina – neįtikins jokie argumentai. Pirkejams nepirks produkto, jei šis iš esmės jam nepatinka.

Nieko tokio. Nemėginu įtikinti visų žmonių susilaukti atžalų. Tik tiems, kurie nori tapti tėvais, bandau įrodyti, kad jiems reikia daugiau vaikų, nei planavo iš pradžių. Tai didelė auditorija. Apie 80 proc. dvidešimt penkerių ir vyresnių amerikiečių turi vaikų. Tarp tų, kurie nusprendė vaikų neturėti, daugumą sudaro manantieji, jog teks per daug aukotis, o ne tie, kurių nejaudina mintis apie vaikus. Jei priklausote daugumai, norinčiai tapti tėvais, turime apie daug ką pakalbėti.

TEISINGAS SPRENDIMAS

Apsisprendimas turėti vaikų yra vienas asmeniškiausių gyvenime. Tačiau vien tai, kad sprendimas asmeninis, nereiškia, kad jis visuomet geras. Apsispręsti turėti vaikų sudėtinga. Kyla pavojus netinkamai įvertinti pasekmes. Jei priimsite pernelyg skubotą sprendimą, apsigausite.

Žiūrint savanaudiškai, vaikų auginimas turi ir privalumų, ir trūkumų. Šiais laikais mums puikiai sekasi skaičiuoti trūkumus. Knygoje, pavadintoje „Ar noriu būti mama?“, yra skyrius apie visas kada nors girdėtas priežastis *neturėti* vaikų – nuo „Ar pavyks išsimiegoti?“ iki „Ar man patiks mano vaikas? Ar aš patiksiu savo vaikui?“ Net nepažįstami žmonės noriai vardija trūkumus: kikendami sako, kad jūsų gyvenimas pasikeis, arba žiūri į jus su gailėsčiu ir klausia, ar pakankamai išsimiegate.

Trūkumus jau išsiaiškinome. Tačiau prieš pradėdami kalbėti apie privalumus, turime daug ko išmokti. Būti tėvais reiškia nuolat patirti įtampą, bet dažnai jos įmanoma išvengti. Tėvai gali gyventi daug geriau: neskriausti vaikų ir nekelti jiems pavojaus. Bet kuriuo atveju neturėtumėte leisti, kad dar vieno vaiko sukelta trumpalaikė įtampa lemtų jūsų sprendimą. Didžiausius vaikų teikiamus privalumus pajuntame vėlesniu gyvenimo laikotarpiu. Jeigu esate *išmintingi* savanaudžiai, neleisite, kad keli mėnesiai sutrikdyto poilsio įsiterptų tarp jūsų ir jūsų, kaip tėvų ir senelių, ateities.

Kai pasisakau už gimstamumą, žmonės kartais klausia: „Ar jūs bent turite vaikų?“ Formuluoatė „savanaudiškos priežastys turėti daugiau vaikų“ jiems skamba taip beprotiškai, kad jie pradeda galvoti, ar nekurpiu savo idėjų užsidaręs vienumoje. Tiesa ta, kad turiu tris sūnus: porelę identiškų septynmečių dvynių ir neseniai gimusį kūdikį. Prieš tapdamas tėvu jau žinojau apie tyrimus, kuriais remiasi ši knyga. Tik tada, kai mes su žmona susilaukėme dvynių, supratau jų praktinę vertę.

Jei tyrimai neklysta, daug būsimų tėvų daro didelę klaidą. Jie praleidžia progą susilaukti dar vieno vaiko, kuris, jei gimtų, praturtintų jų gyvenimą. Liūdna. Vienas dalykas – nesusilaukti vaiko, dėl kurio gyvenimas taptų blogesnis. Visada galima tvirtinti, kad svarbūs tie žmonės, kurie egzistuoja iš tikrųjų, o ne tie, kurie galėjo egzistuoti, bet neegzistuoja. Tačiau nepadovanoti gyvenimo vaikui, kurio dėka jūsų gyvenimas taptų geresnis, – skaudi praleista proga.

1

IR JŪS ESATE SVARBŪS. SVEIKO PROTO PADIKTUOTOS TAISYKLĖS LAIMINGESNIEMS TĖVAMS

Dar nieko neišbandėme, o jau nebeturime minčių!

Nedo Flanderso mama bitnikė iš „Simpsonų“

KAI TIK PRANEŠATE, KAD TAPSITE MAMA ARBA TĖČIU, aplinkiniai ima laidyti pastabas. Geranoriški žmonės praneša: „Jūsų gyvenimas pasikeis.“ Ir išmaniai nusišypso. Ne tokie geranoriški kalbėdami apie nešvarias sauskelnes ir bemieges naktis krizena. Kartą, kai vaikštinėjome su savo dvynukais, mudu su žmona išgirdome, kaip pro šalį ristele bėganti moteris tarstelėjo draugei: „Jais dėta, nusišaučiau.“

Kūdikiai labai mieli, o žmonės – gana paviršutiniški. Daugelis iš mūsų, išgirdę žodį „kūdikis“, pagalvoja – nelaimė. Ir ne tik dėl įsitikinimo, kad vaikai atsiranda tam, kad tėvai būtų nelaimingi. Su vaikų atsiradimu susijusius sunkumus laikome neišvengiamais: tapę tėvais, turime atsisveikinti su nepriklausomybe, laisvalaikiu ir nusi teikti aštuoniolikai metų sunkaus darbo.

Dauguma plačiai paplitusių stereotipų neteisingi. Matant, kaip stengiasi šių dienų Tipiški Tėvai, gali atrodyti, kad jie nelaimingi, tačiau taip nėra. Kai kurie duomenys rodo, kad vaikų turintys žmonės šiek tiek mažiau patenkinti gyvenimu, bet duomenys priklauso ir nuo to, kaip pateikiamas klausimas. Apskritai tėvai jaučiasi kuo puikiausiai. Bet kokių atveju žinant, kokie užsiėmę šiuolaikiniai tėvai, rūpintis, kad jie būtų laimingesni, – tas pats, kas ieškoti adatos šieno kupetoje.